

RECERCA D'INFORMACIÓ A INTERNET PELS ESTUDIANTS UNIVERSITARIS: ESTRATÈGIES, CRITERIS I PROPOSTES D'MILLORA

Jordi Cicres Bosch, M. Dolors de Ribot Mundet i Sílvia Llach Carles
Àrea de Didàctica de la Llengua i la Literatura
Facultat d'Educació i Psicologia
Universitat de Girona

RESUM

En aquesta comunicació s'analitza el comportament d'un grup d'estudiants universitaris en la recerca i gestió d'informació a Internet per a l'elaboració de treballs de recerca. En primer lloc, s'han analitzat treballs elaborats per alumnes i s'han extret la informació relativa als fonts consultades. A més, s'ha realitzat un qüestionari en el qual s'han reflectit les seves actituds. A més, s'han analitzat les estratègies de recerca, per un banda, i els criteris de recerca, per l'altra. A partir d'aquí, els investigadors hem valorat i utilitzat les estratègies de recerca i els criteris de recerca que han utilitzat els estudiants participants en l'estudi. Finalment, hem inclòs algunes consideracions que proposen estratègies d' millora de la recerca a la universitat.

PARAULES CLAU

recerca d'informació; TIC; Internet; treballs de recerca; plagi; estratègies de recerca

ABSTRACT

In this paper the behavior in the research and the elaboration of research works of a group of university students have been analyzed and it has been extracted the information related to the consulted and quoted sources. Additionally, the students have filled a questionnaire in which they have reflected their research strategies, on the one hand, and the criteria used for valuing this information, on the other one. From here, we have evaluated and have compared the valuing criteria that the participants in the study have used. Finally, we have included some improvement strategies in order to improve the students' research at university.

KEYWORDS

information research; TIC; Internet; research works; plagiarism; research strategies

1. INTRODUCCIÓ

L'aparició de les noves tecnologies, especialment a la xarxa Internet, i la seva introducció en els usos habituals quotidians en la universitat i en les tasques habituals de la vida universitària, ha generat canvis essencials en algunes coneixements i actituds. No hi ha dubte que aquesta nova forma de coneixement pot portar a estratègies actives en el sentit del "aprendre buscant" de Johnson (1992), molt compatibles amb els nous requeriments de la vida universitària i en especial a partir de l'aparició del procés de Bolonya.

El coneixement i l'ús de les noves tecnologies és un imperatiu (recollit en l'article 83¹ de l'Avantprojecte de la Llei d'Educació de Catalunya) per als professionals del ensenyament. Però en un percentatge dels estudiants s'observen deficiències importants a l'hora d'aprofitar les noves tecnologies (especialment Internet) en l'àmbit acadèmic, tant per la incapacitat de trobar la informació necessària per a l'estudi com per l'ús fraudulent del text obtingut.

L'existència de nous materials genera una nova interacció amb la informació i en transforma les pràctiques. Per això no és estrany detectar de vegades un divorci entre el rendiment escolar o universitari pobre al costat de l'exhibició de pràctiques brillants per part dels mateixos estudiants fora de l'àmbit escolar (Zabala 2008). Aquestes noves possibilitats incideixen de forma directa en les pràctiques i en els objectius de la universitat com a institució formativa i professionalitzadora. En paraules de Majó (2000) "[...] no es poden continuar ensenyant les mateixes coses de la mateixa manera. Davant nostre hi ha unes eines impressionants que permeten que els processos d'aprenentatge siguin molt més personalitzats, molt més fàcils, molt més flexibles." Però al mateix temps que s'obren noves possibilitats, es detecten noves pràctiques que no són precisament positives, perquè obelimiten aquestes possibilitats en fan un ús parcial, obelpropicien l'aparició de noves formes de plagi, per exemple.

Umberto Eco, en el seu cèlebre llibre *Cómo se escribe una tesis. Técnicas y procedimientos de investigación, estudio y escritura*, publicat l'any 1977, donava irònicament un parell de consells als estudiants que "se ven obligados a hacer una tesis para poder sacarse el título a todo apri y lograr el ascenso de categoría" (pàgina 22), que són extrapolables a estudiants de grau als quals el professor ha encarregat un treball per poder aprovar l'assignatura:

[Aquests estudiants] [...] tendrán que hacer dos cosas: (1) invertir una suma razonable para encargar la tesis a otra persona; (2) copiar una tesis ya hecha unos años antes en otra universidad (no conviene copiar una obra ya impresa, aunque fuera en lengua extranjera, pues a poco informado que esté el profesor, deberá conocer su existencia; pero copiar en Milán una tesis hecha en Catania ofrece razonables posibilidades de éxito; naturalmente, hay que informarse de si el ponente de la tesis ha enseñado en Catania antes de ejercer en Milán; y además, copiar una tesis supone una inteligente labor de investigación.

Sibé el primer consell encara és vàlid en l'actualitat, el segon probablement ja no ho és. La mateixa facilitat que té l'estudiant per cercar una informació determinada (o un treball sencer) a Internet la té el professor per descobrir l'engany.

2. PUNT DE PARTIDA

Aquest estudi s'ha dissenyat per les mancances que es detecten en els treballs de recerca dels estudiants quantales fonts consultades, entre d'altres problemes. En aquest treball ens centrarem en 5 aspectes, que expliquem en els següents punts, i ho reforçem amb exemples reals² d'estudiants universitaris de tercer curs.

1 "La formació inicial del professorat s'ha d'ajustar a les necessitats de titulació i de qualificació que requereix l'ordenació general del sistema educatiu, ha d'abastar tant l'adquisició de coneixements com el desenvolupament de capacitats i actituds, i ha d'incloure un domini equilibrat dels continguts de les disciplines i d'aspectes psicopedagògics, coneixements de didàctiques específiques, la coeducació, l'educació emocional i intercultural, la mediació, el domini d'una llengua estrangera, l'ús i l'aplicació de les tecnologies de la informació i la comunicació i el coneixement de les institucions i de la cultura de Catalunya."

2 Les citacions són literals, i, pertant, respectem els errors gramaticals i tipogràfics dels treballs originals.

2.1. Pèrdua de consciència de la necessitat de buscar fonts d'informació i d'ampliar coneixements

Els estudiants moltes vegades conceben les matèries d'estudi (o assignatures) com un bloc d'apunts que cal llegir i estudiar. Cada vegada és més difícil que els estudiants per iniciativa pròpia amplii i els continguts dels sabers. D'aquesta manera, es perd capacitat en relació a l'actitud investigadora i a la iniciativa en el treball.

Aquesta actitud es dona fins i tot en treballs en què es presenti el marc teòric i els objectius del treball. Així, per exemple, en una seqüència didàctica al·l'entorn del còmic, l'única referència teòrica al·l'objecte del treball és aquesta:

"El Còmic" és un element literari interdisciplinari que ens permet treballar altres àrees com l'artística, l'educació per a la ciutadania (utilització de paper reciclat,...),...

Aquest extracte és representatiu de la manca d'interès per aprofundir en els coneixements teòrics, ja que tampoc no hi ha cap referència al concepte de "seqüència didàctica". El nivell de les explicacions demostra que els estudiants no només no desenvolupen els coneixements exposats i discutits a classe, sinó que es presenten de manera incompleta i sovint tergiversada.

2.2. Ús de fonts bàsiques il·limitades

Quan l'activitat de recerca d'informació es dona, la majoria de vegades es fa a partir de cercadores bàsiques disponibles a la xarxa. L'accés ràpid a pàgines web del tipus *El rincón del vago* ofereix una primera informació als estudiants que provoca en molts casos que la recerca no avanci. En moltes altres ocasions la cerca es limita a la Viquipèdia o bé a una altra única font d'informació (habitualment a Internet, tot i que en altres casos en obres en paper). En alguns casos, la font és fiable en major o menor mesura, com en els portals especialitzats, la Viquipèdia o altres enciclopèdies en xarxa, però en altres casos és clarament deficient (portals web del tipus *El rincón del vago* o *xuletas.es*).

La feccia que tenen molt d'estudiants en les diferents edicions de la Wikipedia (i en general moltes pàgines web) fa que no se'n qüestionin la fiabilitat. Així, parlant del "llenguatge del còmic", la Viquipèdia afirma que tracta d'un llenguatge molt convencional. I afegeix:

Amb aquesta convencionalització no sols s'aconsegueix estandaritzar la lectura del còmic sinó que s'apropal'art de dibuixar còmics a tothom però d'una manera que no permet l'autor per perdre la seva llibertat creativa.

Aquest fragment es va introduir literalment en un treball d'una assignatura de tercer curs dels estudis de Mestre. Els estudiants no posen en dubte que els autors perdin la seva llibertat creativa! Un altre exemple, ara extret del web www.festivaldelcomic.org³, i que també apareix copiat literalment en el mateix treball:

El còmic és una eina fonamental a l'escola, ja que ajuda als nens a desenvolupar la seva capacitat de comprensió oral.

Aquest text parla de "comprensió oral", quan habitualment s'accedeix als còmics a través de la lectura. Els estudiants nos'han plantejat aquesta qüestió i, en resposta, han plantejat que els nens haurien de llegir els còmics sense que els adults els expliquin el contingut.

³ <http://www.festivaldelcomic.org/escoles.html>

Finalment, majoritàriament els estudiants renuncien a consultar monografies específiques en paper sobre el tema del treball, malgrat estar disponibles a les biblioteques universitàries.

2.3. Cerques limitades quant a llengua

Els estudiants utilitzen molt poc fonts d'informació escrites en altres llengües que la seva. Això és simptomàtic de la poca flexibilitat que mostren per a l'ús de referències escrites en llengua (en castellana) que han d'utilitzar en el treball concret.

2.4. Plagi

En els treballs acadèmics dels estudiants es detecta en casos de plagi, és a dir, l'ús de textos o idees d'altres persones que es fan passar com a propis. Aquests casos es poden classificar segons la seva gravetat. Els casos més greus són, sens dubte, les còpies literals de treball sense rebre el permís per a partir d'apunts i treballs entre estudiants⁴ o de compartir-los. Un altre tipus de plagi és el d'una paraula o frases sense citar-les. Un altre tipus de plagi és el d'una paraula o frases sense citar-les literalment fragments llargs d'altres autors sense citar-los.

Hi ha, però, un altre tipus de plagi que l'estudiant tracta de casar en els quals els estudiants inserixen frases breus (o fragments de frases) enmig de text original, òbviament sense citar-les, o bé citant-les únicament en la bibliografia, de manera que és impossible saber quines paraules són originals i quines són copiades. Un altre tipus de plagi és el d'una paraula o frases sense citar-les (amb major o menor grau) textos d'altres autors, igualment sense citar-los en la bibliografia.

Finalment, un darrer tipus de plagi consisteix a copiar un text d'un altre estudiant del mateix curs. En aquests casos, s'afegeix una complicació nova: qui ha copiat de qui? La lingüística forense (com s'explica per exemple en Johnson 1998) ha desenvolupat mètodes per detectar i demostrar l'existència de plagi, i també per establir-ne la direcció (és a dir, determinar quin és el text original i quin és la còpia). En la pàgina web del Laboratori de Lingüística Forense (Forensic Lab) de la Universitat Pompeu Fabra es descriuen algunes d'aquestes tècniques.

Per tal de determinar l'existència de plagi, el laboratori utilitza la darrera versió de l'eina CopyCatch (CopyCatchGold), dissenyada per David Woolls de CFIL Software Development. Aquesta eina pot tractar textos de molts tipus i permet el processament molt ràpid de les dades per tal d'identificar la similitud textual. El tractament permet mostrar el vocabulari coincident, les correspondències sintagmàtiques i oracionals, i alguns resultats estadístics. A més, cada parella de textos analitzada queda marcada per mostrar la forma com el vocabulari, els sintagmes i les oracions coincidents apareixen en el text. L'ús d'evidència lingüística quantitativa (VARBRUL 2 i 3; GOLDVARB 2001) ajuda l'analista en el seu peritatge i afegeix validesa interna i externa a la seva recerca i, per tant, també a les proves que presenta en els judicis.

Les principals mesures analítiques són:

- **Vocabulari coincident**.
- **Paraules úniques compartides**, és a dir, paraules que ocorren només un cop a cada fitxer però són compartides pels dos textos comparats. Com més alta sigui aquesta densitat, més alt serà també el grau de similitud.

4 La pàgina web més coneguda en el nostre país és <http://www.rincondelvago.com>, tot i que també hi ha d'altres com <http://www.xuletas.es> o <http://www.kalipedia.com>, entre d'altres.

- **Vocabulari únic**, és a dir, el nombre de paraules que no apareixen en l'altre text, i que pertant són paraules úniques dins de cada text; es pot assumir que si dos textos han estat produïts independentment inclouran una proporció més alta d'unitats lèxiques úniques que no pas aquells textos que no han estat produïts de forma independent.
- **Frases úniques compartides**, és a dir, frases que només ocorren una vegada a cada text però són compartides pels dos textos. Com més alta sigui aquesta densitat, més alt serà també el grau de similitud.

En el treball que elaboren els estudiants es detecten canvis bruscos d'estil que moltes vegades són deguts a la introducció literal de fragments copiats de diverses pàgines web. Aquests canvis d'estil es detecten fàcilment pel professor perquè impliquen o bé un registre més elevat al del conjunt del treball o bé un registre més baix, sovint amb nombrosos errors ortogràfics, gramaticals i ortotipogràfics. El fragment següent mostra un cas en què el fragment plagiat s'ha copiat en el cos del text sense citar-ne la font ni en el text ni en la bibliografia.

Les endevinalles estan constituïdes per:

- Un nucli, l'enigma, que és la base de la definició hermètica, la part absolutament imprescindible en la qual es descriu l'objecte de l'endevinalla de manera amagada, figurada o metafòrica. El nucli en clou el ser del'endevinalla, i té per objecte explicar les característiques en termes velats.
- Complement. Sovint el nucli va acompanyat d'alguns elements o "mots aclaridors" que fan d'orientació, que ajuden a esbrinar l'enigma. Complement encarrilador. Contràriament n'hi ha d'altres que desorienten i que fan que sigui gairebé impossible d'endevinar-la. Complement despistador.
- Elements accessoris. Sovint acostuma a haver-hi uns altres elements de caràcter accessori que no afecten la part fonamental, la definició hermètica. Basteixen en l'endevinalla per fer-la més poètica o donar-li caràcter. Tenen caràcter poètic i sacramental. Són les fórmules de començament i acabament que adornen les endevinalles i els atorguen una cert ritualitat.

Si es compara el fragment anterior amb altres fragments representatius de l'estil global del treball, es detecta immediatament l'engany:

D'aquestes dos endevinalles n'hauran de triar una per exposar-la oralment a classe. Per últim a l'hora d'informàtica els alumnes passaran a ordinador les endevinalles i es farà un dossier, com a resultat final. [...] Aquesta unitat didàctica consta de cinc sessions per tant es pot fer en una setmana. [...] Amb les endevinalles que teniu a continuació heu d'omplir els espais buits que si troben, i fer-ne un dibuix representant la resposta de cada una.

Per altra banda, cal explicar als estudiants la noció d'*idiolecte*, és a dir, el conjunt d'eleccions lingüístiques úniques i individuals de cada parlant o escriptor d'una llengua. Ho explica clarament Coulthard (2004):

Any investigation of plagiarism is based consciously or unconsciously on a notion of idiolect. In other words it is expected that any two writers writing on the same topic, even if intending to express very similar meanings, will choose an overlapping, but but not identical, set of lexico-grammatical items to do so. Indeed, and more importantly for some cases I will treat below, linguists from all persuasions subscribe to some version of the 'uniqueness of utterance' principle (Chomsky 1965, Halliday 1975) and so would expect that even the same person speaking or writing on the same topic on different occasions would make a different set of lexico-grammatical choices.

L'idiolecte, doncs, explica la unitat i infinitud del llenguatge, de manera que és pràcticament impossible trobar dues frases idèntiques que hagin estat produïdes independentment, és a dir, sense que unes coincideixin en el text i no existeixen.

Moltes universitats (especialment britàniques i nord-americanes) s'han pres molt seriosament la lluita contra el frau acadèmic, i el plagiat es perse- gueix i es castiga severament. Els casos menors de plagiat consten a l'expedient dels estudiants, mentre que els casos més greus comporten l'expulsió de l'estudiant de la universitat. En el curs 2004-2005, només al Regne Unit es van expulsar més de 100 estudiants universitaris per plagiar treballs acadèmics (Tysome 2005).

2.5. Desaparició del apartat de referències bibliogràfica en els treballs de recerca

En aquest apartat es donen sobretot tres problemes: el primer és que sovint no apareixen les fonts utilitzades; el segon és que de vegades apareixen citades, però no estan integrades en l'exercici i per tant també s'han de considerar plagiat; i el tercer és que apareixen mal citades. L'exemple següent mostra el contingut de l'apartat de bibliografia d'una seqüència didàctica a l'entorn dels còmics. En primer lloc sobta comprovar que no s'especifiquen els títols dels còmics consultats; en segon lloc, se citen obres de referència com a "llibres" sense especificar els articles consultats; i d'Internet portals web molt extensos i una enciclopèdia en línia sense concretar les pàgines o entrades consultades.

-Còmics:

- La Mafalda
- Zippy Zapè
- Tintín
- El Capitán Trueno
- Mortadelo y Filemón
- Snoopy

-Llibres:

- Gran enciclopèdia catalana
- Diccionari de la llengua catalana
- Enciclopèdia Vox

-Adreces d'internet:

- www.xtec.cat
- www.edu365.cat
- www.wikipèdia.es

3. ADMINISTRACIÓ D'UNA ENQUESTA SOBRE USOS EN RECERCA D'INFORMACIÓ

Apartir de l'observació de les mancances dels treballs dels estudiants, i amb la voluntat d'obtenir informació de primera mà, s'ha elaborat una enquesta per esbrinar quin és el comportament dels estudiants davant de tasques de recerca. L'enquesta s'ha administrat a 98 estudiants de tercer curs dels estudis de Mestre i de Filologia catalana durant el curs acadèmic actual. A continuació es presenten les qüestions de l'enquesta i es comenten els resultats a partir de les respostes obtingudes. Els percentatges que es presenten corresponen al número de respostes marcades.

1. Quan has de preparar un tema per un treball, habitualment busques més informació de la que et proporcionen les classes presencials?

- Sí
- No

Respecte als resultats de la primera qüestió, un 90,19% de les respostes mostra que un grup dels estudiants recerca. Estructurarà, doncs, d'un grup d'estudiants bàsiques per a la formació contínua.

,81% de les respostes afirma que es busca més essencials. És important, però, veure que un diants enquestats no durà a terme cap tipus de que no desenvoluparà unes habilitats essencials i

2. Ets un usuari habitual d'Internet?

Sí

No

Quant a la segona qüestió, un 98,97% es considera un usuari habitual d'Internet. Els casos que no se'n consideren (un 1,03%) és perquè addueixen dificultats per accedir a la xarxa, tot i que les prestacions habituals de les universitats posen en dubte aquesta afirmació. Entotcas, sembla que es tracta més d'una opció personal que no pas del fet

usuari habitual d'Internet. Els casos que no se'n consideren (un 1,03%) és perquè addueixen dificultats per accedir a la xarxa, tot i que les prestacions habituals de les universitats posen en dubte aquesta afirmació. Entotcas, sembla que es denotenir-hi accés.

3. Quan decideixes que has de buscar més informació, amb quin objectiu ho fas?

Buscar informació concreta (omplir buit sobre el meu coneixement del tema)
Llegir més sobre el tema (aprofundir el meu coneixement)

La tercera qüestió investiga quins són els objectius de la recerca. Un 67,34% diu que la fa per obtenir dades concretes i un 32,66% diu que ho fa per aprofundir més el tema. És possible, tot i que la resposta dels estudiants no explicita aquesta qüestió, que els que trien la primera opció vulguin arrodonir, vestir el seu coneixement, contextualitzar-lo, mentre que els segons vulguin assentar més el seu coneixement, però caldrà analitzar aquest

objectius de la recerca. Un 67,34% diu que la fa per eraprofundir més el tema. És possible, tot i que estió, que els que trien la primera opció vulguin ar-ro, mentre que els segons vulguin assentar més mportament amb més profunditat.

4. Quin tipus de coneixements dels que t'ofereix la xarxa et sol interessar més?

Informació sobre el marc teòric del tema que estudies
Aprofundiment de conceptes sobre el tema que estudies
Aspectes contextuals, històrics (autors, dates i publicacions rellevants)
Experiències i recursos connectats amb la pràctica

Aquesta quarta qüestió matisa l'anterior, perquè es la xarxa troba més interessants. En aquest cas, les dades teòriques (44,89%), l'aprofundiment en general i professionalitzadors (27,55%). El major percentatge de respostes que busquen informació sobre el marc teòric sembla representativa de la consciència que aquest percentatge sigui major que la resposta tema es pot interpretar com una actitud que atorga probablement atida per pràctiques universitàries de resposta és la que cita aspectes contextuals, històrics, autors, dates i publicacions rellevants (5,1%). Sembla que plantejada en termes d'interès aquest canvi es tracta d'una opció freqüent en els treballs de treball probable que es tracti d'un tipus de recerca ràpida que ha buscat "alguna cosa més" sobre el tema, però coneixement sobre el tema.

adreça a l'estudiant i li demana quins materials de respostes es reparteixen entre la l'obtenció de 1(22,44%) i la connexió amb aspectes pràctics i gederes respostes que busquen informació sobre el d'una mancança de coneixement teòric. El fet que parla d'un aprofundiment global sobre el prestigi al coneixement dels models teòrics, docents. L'opció que pràcticament no obté rics, autors, dates i publicacions rellevants (5,1%). pció és rebutjada per la majoria d'enquestats, en s revistats i en la realització d'exàmens. És i efectiva, en el sentit que l'estudiant demostra encanvi no ha millorat substancialment el seu

5. *Quantes vegades has buscat informació sobre un tema, recollint materials digitals (internet, cd-roms...) Perquè?* *o* *recollint més materials en paper (publicacions) o a través de materials en paper (publicacions) o a través de materials digitals (internet, cd-roms...)?*

Publicacions en paper
Internet
Perquè?

La cinquena qüestió aborda directament quina tendència predomina en els estudiants, l'ús de materials en paper o en format digital. Un 23,46% de les respostes escull l'opció en paper i un 75,54% l'opció digital, i alguns dels arguments que aporten en aquest cas són: facilitat d'accés, rapidesa i fet de poder-hi accedir durant tot el dia.

6. *Anota en el següent quadre avantatges i desavantatges dels materials en paper i digitals apartint-els següents criteris:*

Fiabilitat
Facilitat d'ús
Facilitat d'accés
Actualització de la informació
Volum d'informació
Esfort de lectura

	<i>paper</i>	<i>digital</i>
<i>avantatge</i>		
<i>desavantatge</i>		

En la sisena qüestió s'ha fet triar als estudiants si prefereixen els materials en paper o digitals a partir de sis criteris diferents. Els materials en paper ofereixen més fiabilitat que els digitals (94,89% vs. 5,11%); però els materials digitals són més fàcils d'usar (91,94% vs. 8,06%), de més fàcil accés (96,94% vs. 3,06%), i millors quant a l'actualització (93,87% vs. 6,13%). No hi ha, però una diferència tan clara entre els avantatges en volum d'informació (42,85% en paper vs. 57,15% digitals) i en esforç de lectura (56,12% en paper vs. 43,88% digitals). Val a dir que en aquestes darreres qüestions hi havia l'expectativa que els materials digitals obtinguessin un major nombre de respostes, però en canvi sembla que els estudiants experimenten d'una manera semblant l'excés d'informació digital i la quantitat de llibres i publicacions existents. També s'observa, a partir del darrer criteri, que la lectura en paper, quan pensem en materials acadèmics, els continua resultant feixuga.

7. *Com decideixes que la informació que has trobat a Internet és verídica?*

La contrasto amb altres fonts d'informació.
Em fixo en l'autoria de la pàgina.
La contrasto amb els meus coneixements previs.
Em fixo en el disseny i la estructura de la pàgina *a* *b*.

En la qüestió 7 s'aborda la qüestió de la fiabilitat dels llocs que es visiten per buscar informació. Una bona part de les respostes diu que es contrasta la informació amb altres fonts (72,44%) o bé amb coneixements previs (19,38%). Només un 7,14% es fixa amb l'autoria i només un 1,02% es fixa en el disseny. En canvi, l'estudi de Fogg (2003) va concloure que un gran percentatge dels enquestats es fixaven sobretot en l'aparença de la pàgina.

8. Quina estratègia fas servir, quan busques informació a Internet?

*Buscaren un cercador (Google, Yahoo, etc.). Quin?
Buscaren diversos cercadors. Quins?
Vaig directament a pàgines conegudes anteriorment.
Busco en portals especialitzats. Quins?
Buscaren blogs, fòrums, llistes de distribució i altres.*

Pel que fa la qüestió 8, una gran majoria de les respostes evidencien que les recerques es fan a partir d'un cercador, bàsicament el Google (88,77%). L'opció de buscar en diversos cercadors només representa un 2,04% de respostes, l'opció d'utilitzar pàgines conegudes un 7,14%, l'opció de buscar en portals especialitzats un 2,04%, i la darrera opció no ha estat marcada en cap cas. En diverses respostes (13,26%), al marge de les opcions que presentava l'enquesta, s'han afegit comentaris sobre l'ús habitual de dos recursos educatius especialitzats (webs *edu365* i *xtec*), que de fet es podria correspondre amb marcar la tercera opció de l'enquesta.

9. En quin llenguatge busques la informació?

*Només llegeixo pàgines en català i/o castellà, no busco informació en altres llengües.
Llegeixo pàgines en català, castellà, anglès i altres.*

En la qüestió 9, les respostes d'un percentatge de 66,32% de estudiants semblen limitades quant a la llengua de lectura, mentre que un 33,67% de les respostes evidencien que la llengua dels materials digitals no és un obstacle per accedir a la informació. L'experiència en l'avaluació dels treballs dels alumnes, però, demostra que en moltes ocasions els estudiants consulten fonts escrites en català o castellà, i que a més prioritzen les fonts escrites en català o castellà en què han de realitzar el treball. L'empobriment del català i castellà, evident.

10. En el cas de les pàgines web, et fixes en qui crea o qui gestiona la pàgina?

*Sí.
No.*

En la qüestió 10, l'opció afirmativa obté un 42,85% de les respostes, mentre que un 57,14% de les respostes reconeix que no es fixa en el autor o gestors de la pàgina.

11. Com elabores la informació que extreus de la pàgina?

*N'extreco les idees principals i les explico a la manera.
Reprodueixo fragments exactes de la informació que he trobat.*

En la qüestió 11 hi ha un grup nombrós d'estudiants (89,79% de les respostes) que diu que extreu i manipula la informació, i només un 10,2% admet que reproduïu fragments exactes. Com es pot observar, totes dues respostes són compatibles amb usos lícits de tractament de la informació i també amb actituds de plagi. En les qüestions següents es continuarà abordant aquest tema.

12. Com citeu la informació (engeneral) que heu seguit a llegir?

Al bibliografia.
Al cos del text / al peu de pàgina.
Al bibliografia i al cos del text / al peu de pàgina.
No la cito.

En aquesta qüestió, la majoria de respostes (63,26%) corresponen a la primera opció, seguides de la tercera opció, que inclou la citació tant a la bibliografia com al cos del text o al peu de pàgina (30,61%). Només un 1,02% de les respostes cita al cos del text / al peu de pàgina i un 5,10% de les respostes admet que no cita la informació que ha obtingut. La resposta majoritària d'aquesta pregunta permet constatar una conducta habitual dels estudiants, que és una forma de plagi, encara que no sigui intencionada, com s'ha comentat en l'apartat 2.4. Són coherents en aquest sentit les respostes de les qüestions 11 i 12. Els estudiants llegeixen la informació, la manipulen i la introdueixen en la seva argumentació i la citen després al final, com a lectura que han fet.

13. Habitualment reproduïeu fragments exactes de la informació disponible? Citeu la font o no?

Sí. Com ho fas?
No.

En la pregunta 13 es demana explícitament sobre l'ús de les respostes dels estudiants admeten a aquesta pràctica i un 60,2% no. En el cas afirmatiu, en els comentaris explicatius alguns estudiants diuen que traquen tranquil·lament que fan un "copiar i enganxar" sense citar la font, però que si són autors desconeguts utilitzen la idea i no citen la font.

14. Què fas, quan en un cercador (Google, Yahoo...) trobes excessiva informació sobre un tema?

Acoto el criteri de recerca
Consulto només els primers resultats de la recerca
Deixo aquest tipus de recerca i accedira a altres recursos coneguts (enciclopèdies digitals, en paper...)
Altres

L'última qüestió fa referència a la gestió de l'excedent d'informació en les recerques digitals. La majoria de les respostes (71,42%) diuen que acoten la recerca, mentre que 13,26% consulten només els primers resultats, un 6,12% deixen la cerca i accedeixen a altres recursos coneguts, i un 9,18% escull l'opció "altres".

4. ADEQUACIONS I PERSPECTIVES: EL FUTUR

L'observació del rendiment dels estudiants en els seus treballs i les seves pròpies assercions sobre els seus usos apartir del'enquesta fan pensar necessàriament en dues direccions que haurien d'assumir la futura recerca: per un costat, cal aprofundir en el coneixement de les pràctiques habituals per millorar-les. Cal conèixer els usuaris i cal educar-los en la nova forma de coneixement. Per l'altre costat, però, la universitat ha de fer l'esforç d'adaptar-se a aquest nova forma de coneixement i ser capaç de renunciar a pràctiques habituals però antiquades. La universitat no pot establir els seus propis itineraris d'aprenentatge oblidant els aspectes que ja estan integrats d'una manera ferma en la

pràctica habitual. A partir d'aquestes dues línies, que acabem de presentar que han de ser tractats de

doncs, comentarem diversos aspectes del treball que hem de fer en el futur.

En primer lloc, si fem referència a la necessitat de fer veure la necessitat de fer recerca, de buscar que arriben des del professorat amb la d'altres experts motivació pel "saber més" ha de formar part dels estudiants. Superar una matèria vol dir superar estrictament saber, dominar la matèria, ni voldria aquestes actituds de recerca i reciclatge continu, parcial del'aprenentatge.

'ampliar els coneixements mitjançant la recerca, cal informació i de contrastar les pròpies opinions i les d'altres experts en la matèria. En l'àmbit universitari, la activitat diària és cal fer-ne molt conscients dels estudiants d'avaluació, però no vol dir que s'extracti d'un procés acabat. Si no s'incideix en els estudiants accediran només a una capacitat

També és important fer veure als estudiants que la anecdotic que no millora el coneixement que tenen si he buscat més sobre aquest tema" com una reivindicació més és un primer pas, però cal que les informacions que contribueixin a l'entramat i assentament dels estudis de recerca d'urgència, com el primer pas per fer un punt és indispensable crear la consciència que l'autor, o alguna de les seves publicacions més coneix els estudiants que accedeixen a encicloèdies digitals a

recerca de dades puntuals és només un fet sobre un tema. És habitual la resposta "però jo he buscat més sobre aquest tema" com una reivindicació per un augment de qualificació. Buscar informació integrada en el coneixement de manera abers. Es pot entendre aquesta actitud com una recerca, però no una recerca autèntica. I en aquest context, per exemple, de la dada en aixament d'un autor, com solen fer habitualment alguns estudiants, no és fer recerca sobre un tema.

Una altra qüestió essencial són els tòpics a la xarxa internet, o sobre els materials en paper. Un dels estudiants a torquen als materials digitals al costat dels estudiants que un material en paper tampoc no ha hagut de passar per una supervisió. I sobre la fiabilitat (2004) és molt útil quan aporta una sèrie d'estratègies. Una altra del tòpic és la facilitat d'ús de la xarxa i les possibilitats. Els estudiants de vegades tenen només el correu electrònic, participen al grup i busquen informació o bé utilitzen una enciclopèdia digital com la possibilitat i dificultats del'ús de la xarxa, però enllà.

comuns sobre algunes de les característiques de la xarxa i aquests tòpics és la poca credibilitat que els materials en paper. Primer de tot, cal fer veure als estudiants que un material en paper tampoc no ha hagut de passar per una supervisió. I sobre la fiabilitat (2004) és molt útil quan aporta una sèrie d'estratègies per valorar la credibilitat de les pàgines web. Una altra del tòpic és la facilitat d'ús de la xarxa i les possibilitats. Els estudiants de vegades tenen només el correu electrònic, participen al grup i busquen informació en un cercador genèric com el Google i no són conscients de les grans possibilitats i dificultats del'ús de la xarxa, però enllà.

És per això que l'entrenament en general i en part diferents materials presents a la xarxa és indispensable i evitar la fossilització i l'automatització. Per això, a part del coneixement sobre les TIC que poden tenir de forma puntual per una matèria, també és important que totes les àrees del currículum universitari integrin en els seus programes recursos específics i especialitzats per afavorir aquestes pràctiques en els estudiants, de manera que el coneixement de les TIC es converteixi de veritat en una competència transversal. Un tercer tòpic que cal combatre és la bona premsa que tenen els materials de la xarxa quant a l'actualització de la informació. Cal fer veure als estudiants que una cosa és la possibilitat d'actualització i l'altra és que realment els llocs web estiguin actualitzats. És fàcilment demostrable que una publicació periòdica, com una revista, de fet s'està actualitzant amb la periodicitat que marca la seva publicació (per exemple cada tres mesos), en canvi de vegades s'accedeix a pàgines web que fan diversos anys que estan intactes.

cular des de diverses àrees universitàries sobre el pla de treball i sobre les TIC que poden tenir de forma puntual per una matèria, també és important que totes les àrees del currículum universitari integrin en els seus programes recursos específics i especialitzats per afavorir aquestes pràctiques en els estudiants, de manera que el coneixement de les TIC es converteixi de veritat en una competència transversal. Un tercer tòpic que cal combatre és la bona premsa que tenen els materials de la xarxa quant a l'actualització de la informació. Cal fer veure als estudiants que una cosa és la possibilitat d'actualització i l'altra és que realment els llocs web estiguin actualitzats. És fàcilment demostrable que una publicació periòdica, com una revista, de fet s'està actualitzant amb la periodicitat que marca la seva publicació (per exemple cada tres mesos), en canvi de vegades s'accedeix a pàgines web que fan diversos anys que estan intactes.

Un altre dels aspectes que ha de preocupar especialment és el plagi. El plagi no és una conducta nova, però és una conducta que s'ha revitalitzat presents a Internet. En aquest punt és essencial un entendre què és plagi, que algunes de les conductes

ment és el plagi. El plagi no és una conducta nova, però és una conducta que s'ha revitalitzat presents a Internet. En aquest punt és essencial un entendre què és plagi, que algunes de les conductes habituals dels estudiants (encara que ben

Referències:

- Brockbank, A. i McGill, I. (2002). *Aprendizaje reflexivo en la educación superior*. Madrid: Morata.
- Cassany, D. (2006). *Rereleslínies. Sobre la lectura contemporània*. Barcelona: Editorial Empúries.
- Castells, M. (2002). "La dimensión cultural de Internet". Disponible en línea a <http://www.uoc.edu/culturaxxi/esp/articulos/castells0502/castells0502.html> (data de consulta: 1 de març de 2008).
- Chomsky, N. (1965). *Aspects of the Theory of Syntax*. Cambridge: MIT Press.
- Codina, L. (2004). "Metodología de análisis y evaluación de recursos digitales en línea". A Rovira, C. i Codina, L. *Información y documentación digital*. Barcelona: UPF-IULA, 41-102.
- Coulthard, M. (2004). "Author Identification, Idiomaticity, and Linguistic Uniqueness". *Applied Linguistics* 25(4), 431-447.
- Eco, U. (1977). *Cómo se escribe una tesis. Técnicas y procedimientos de investigación, estudio y escritura*. Barcelona: Gedisa Editorial.
- Fogg, B. J. et al. (2002). "How Do People Evaluate a Web Site's Credibility?". Disponible en línea a <http://www.consumerwebwatch.org/view-article.cfm?id=10045&at=5104120> (data de consulta: 3 de gener de 2008)
- Forensic Lab. (Data de consulta: 22 d'abril de 2008)
- Halliday, M. (1975). *Learning How to Mean*. London: Edward Arnold.
- Johnson, A. (1998). "Textual kidnapping – a case of plagiarism among three student texts?". *Forensic Linguistics* 4(2), Birmingham: The University of Birmingham Press, 210-225.
- Johnson, B. (1992). "Institutional learning". A Lundvall, B. A. (ed.). *National systems of innovation. Towards a theory of innovation and interactive learning*. Londres: Pinter Publishers.
- Majó, J. (2000). *Noves tecnologies i educació*. Conferència. Disponible en línea a http://www.uoc.edu/web/cat/articulos/joan_majo.html (data de consulta: 28 d'abril de 2008).
- Tysome, T. (2005). "Fraud booms worldwide". *The Times Higher Educational Supplement*, 5 d'agost. Disponible en línea a <http://www.timeshighereducation.co.uk/story.asp?storycode=197701> (data de consulta: 25 d'abril de 2008).
- Zabala, V. (2008). "La literacidad, o lo que la gente "hace" con la lectura y la escritura". *Textos de Didáctica de la lengua y la literatura* 47, 71-79.